

HÄRNÖSAND [Y 21]

Motivering

Stifts- och residensstad med mångsidiga förvaltningsfunktioner, framträdande nyklassicistiska karaktärsbyggnader och en bebyggelse som visar den äldsta strandbundna planstrukturen och gradvis utveckling mot allt större regelbundenhet. Som "Norrlands Aten" och Lubbe Nordströms "Öbacka" förknippas Härnösand med en speciell roll i Norrlands historiska utveckling och kulturliv.

Uttryck för riksintresset

Domkyrkan från 1856, den märkliga gymnasiebyggnaden ritad av Tempelman och residenset båda från sent 1700-tal, samt andra stifts-, residens-, skol- och regementsstadens karaktärsbyggnader. Området Östanbäcken med bevarad oregelbunden planstruktur från 1500-talet och träbebyggelse från tidigt 1800-tal. Den inte helt regelbundna rutnätsplanen i stadskärnan, utvidgningarna på Kronholmen och arbetarförstaden Rotudden som tillsammans representerar stadsbyggnadsutvecklingen under 1700-talets slut och 1800-talet. Hammiljöer.

En typisk planstruktur för det sena 1800-talet har präglat riksintresset genom; En reglerad och rutnätsindelad kvartersstad i Norrstaden. Nybrogatan som skapar en monumental mittaxel vertikalt mot stranden och kantad av storstadsmässig stenhusbebyggelse. En renodlad rutnätsplan med sammanhållen trähusbebyggelse och bevarad bebyggelsestruktur i Rotudden. Rutnätsplanen och blandstaden på Kronholmen.

Sjöfartsstaden Härnösand upplevs framför allt kring Norra sundet. Magasinsbyggnaderna och kajen med den öppna ytan där emellan gör att man förstår den forna hammiljön på Kronholmen. Skeppsbrons tydliga sjöfront manifesterar platsens historiska betydelse. Här möts den storskaliga, täta stenhusbebyggelsen den äldre småskaliga träbebyggelsen i norr. En mer levande hammiljö finns kring den forna tobaksfabriken.

1500-talsstadens vägsträckningar och bebyggelsestruktur finns bevarad i stadsdelen Östanbäcken. Här löper huvudgatan parallellt med den ursprungliga strandlinjen och de äldre smala gränderna mellan husen ner mot vattnet är fortfarande avläsbara. Stadsdelen visar hur en låg träbebyggelse har vuxit fram anpassad efter terrängen. Ett exempel på detta är också gatsträckningen och bebyggelsen kring Långgatan i riksintressets norra del.

Kopplingen till vattnet har följt stadens utveckling genom historien vilket är tydligt i utblickarna mot vattnet. Tydligast är det i Östanbäcken, på Kronholmen och i Norrstadens äldre gatustruktur och i kvartersstaden. Bebyggelsen följer den branta topografin och klättrar upp på sluttningarna.

Karaktäristiskt för riksintresset är de många byggnader som berättar om Härnösands mångsidiga roll som förvaltningsstad. Typiskt för förvaltnings- och institutionsbyggnaderna i Härnösand är att de är uppförda med höga arkitektoniska värden som representerar sin tids ideal. Flertalet utgör också solitärer i stadsbilden omgivna av grönska. Domkyrkans upphöjda läge i staden dominerar stadssiluetten trots dessa byggnaders monumentalitet.

